

WYPEŁNIA ZDAJĄCY
KOD

PESEL

Miejsce na naklejkę.
Sprawdź, czy kod na naklejce to
E-100.

Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

**EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA
KASZUBSKIEGO
POZIOM ROZSZERZONY**
DATA: 10 maja 2021 r.
GODZINA ROZPOCZĘCIA: 14:00
CZAS PRACY: 180 minut
LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: 63
**WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia zdającego do:

 dostosowania
zasad oceniania.

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 14 stron (zadania 1–12).
Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
8. Możesz korzystać ze słowników językowych.

EMKK-R0-100-2105

Ana Glëszczyńskô

Ò wielewsczim plestanim

„Kaszëbskô gôdka – tec to nie je dlô młodëch, nowòczasnëch lëdzy! Kaszëbsczi jãzëk nie brëkùje taczich skansenowëch promòcjów. Turiscë mòże i rôd tegò slëchają, chòc mało co rozmiejã ... Równak za czim jima do głowë klasc, że kaszëbizna kùnczi sã a zaczinô na kaszëbszczich gôdkach i ruchnach ...? Kòmù to je brëkòwné ...?”

Wëobrażenia, jezlë jidze ò plestanié, mògã bëc rozmajité. Òb czas rokrocznëch zéńdzeniów na wielewsczim Turniér Gôdëszów, lëdzy co tak prawie mësłã, drãgò bë bëło nalezc. Równak gdzes sã wëtwòrził i w niejednëch głowach zaòstôł tacji prawie òbròzk – starszich lëdzy kôrbiacëch ò stròszkach, dëchach czë ùkòzkach abò òpòwiôdajacëch małowòrtné szpòrtë. Kònkùrs we Wielu pòkazywô, że tak nie je.

Latos ju 42.¹ rôz pòtkelë sã, bë przëbaczëc, gdzie je zòczątk wszelejacji lëteraturë. Gôdëszczi i gôdësze. Gôdkarze. Plescë. Prowadnicë i czarzelcowie słowów. Kògùm tak pò pròwdze òni są? Wedle gôdkarszczich méstrów a znajòrzów témë plestã trzeba sã ùrodzëc. [...] Trzeba „to cos” miec erbòwóné pò ópie, wëcëckóné òd mëmτσι abò prosto – namienioné z Górë. Gôdësz rozmiejë i lëdò bëc z lëdzama. Je òtemkli na drëdzégò, baro swòbòdny w kòntakce. Dlô niegò bina to je plac, gdzie sã mòże „wëspòwiadac” i mdze na gwës wësłëchóny, jezlë to dobrze zrobi. A bëlny gôdësz bëlno wié, jak te dokònac. Slëchińca trzeba szónowac i slëchac, trzeba rozmiec gò do se przëcygnãc – całim sobã. I ni mòżna miec strachù òpòwiadac ò se. Plestanié to je dôwanié siebie jinszim. Ale téz piãknò interakcjò, w jaczi widowniò jész wiãcy gôdëszowi òddòwò.

Brëkòwnò je téz òsoblëwò wiëdzò ò swiece i zëcym, bë rozmiec wdzãczno a chwatkò "kluczëc" midzë rozmajitima témama. Dzysdniowò gôdka tej-sej jész sygò do nëch, dôwni baro pòpùlarnëch, dzes kòl piécka ù starëszka czë starczy ùczëtëch bòjków a bòjeczków. I baro dobrze, że ne stròszczi a ùkòzczi nie zadżinã dzes nowòczasnoscã przëcësniaité. Równak ta lëdowòsc w gôdkach dzinie. Zmieniowò sã jawernota, zmieniowò sã téz témizna negò òrtu słowny lëteraturë. Dzysdniowò gôdka kluczi dzes midzë codniowima sprawama. Je w ni wiele szpòrtu, ale je téz përzniã pòwòdżi. Równak jedno sã nie zmieniowò – wcyg w samim centrum są warajacé wòrtnotë, chòc òsazoné w jinszim swiece.

Wielewsczi Turniér Gôdëszów je bastionã kaszëbsczi gôdczi. Òd 42 lat bezùstòwno pòkazywô, że gôdónò lëteratura jistnieje i dobrze sã mò.

A. Glëszczyńskô, *Ò wielewsczim plestanim*, „Stegna”, Nr 3, 2019, s. 2–3.

¹ Tekst je z 2019 rokù, tedë je w nim gôdka ò 42. edycji Kònkùrsu Gôdkarzów.

Zadanie 1. (0–2)

Òszacuj, czè pòdóné zdania sà zgòdné z tekstã. Pòdczorchnij P (Pròwda), jezlè zdanié je zgòdné, F (Falsz) – jezlè je niezgòdné.

1.	W teksce je gòdka ò tim, że na turnéru gòdészów kòrbi sã blós ò stròszkach, dèchach i ùkòzkach.	P	F
2.	Tekst zawierò instrukcjã, jak mò sã na binie spròwiac gòdész, zebè bël žèczno przèjãti przez slèchińców.	P	F
3.	Gòdkarze mùszã sã wèkazèwac rozmajitima ùmiejàtnoscama, zebè zainteresowac slèchińców.	P	F
4.	Gòdészã mòže bèc kòzdi, nie je do tegò nót žòdnèch òsoblèwèch ùmiejàtnosców.	P	F

Zadanie 2. (0–1)

Dokùńczè zdanié. Wèbierzè pasownã òdpòwièdz spòmiedzè pòdónèch.

Drèdzi akapit je dlò pierszegò jegò

- A. pòcwierzenim.
- B. zaprzèczenim.
- C. dofùlowanim.
- D. wèdolmaczenim.

Zadanie 3. (0–1)

Òbjasnij swòjima słowama frazeòlogiznã *kłasc kòmu co do głowè*, chtèrna wèstãpiwò w zdanim *Równak za czym jima do głowè kłasc, że kaszèbizna kùńczy sã a zaczinò na kaszèbszczich gòdkach i ruchnach ...?*

.....

.....

.....

.....

Zadanie 4. (0–1)

Pòdsztrèchniãté słowa w zdanim *Dzysdniowò gòdka kluczi dzes midzè codniowima sprawama, je w ni wiele szpòrtu, ale je téz pèrznã pòwòdži zastãp jich synonymama.*

.....

.....

.....

Zadanie 5. (0–1)

Wëbierzë z tekstu i zapiszë swòjima słowama trzë wskôzë bëcégò dobrim plestą.

1.
2.
3.

Zadanie 6. (0–2)

Dobierzë antonimë do nôslédnych słów z tekstu:

- małowòrtny –
- młodi –
- przëcëgac –
- dawac –

Zadanie 7. (0–1)

Zapiszë swòjima słowama przédną mëslã czwòrtégò akapitu.

-
-
-

Przeczëtòj tekst i wëkònòj zadania 8.–10. Odpòwiescë dôwòj blòs pò kaszëbskù.

Dark Majkòwsczi

Drãdži jãzëk

Z gòdczi z dr. hab. Bartłomieniã Czaplirczim (jãzëkòznajòrzã Warszawscégò Ùniwersytetu) i dr. Rafałã Gòłąbkã (prócownikã Ùniwersytetu w Radomiu) ò Latny Szkòle Kaszëbsczégò Jãzëka

B.C.: Jò sã doznòł ò ti szkòle òd mòjégò drëcha, chtëren bël tu trzë lata temu. Jemù sã baro tu widzało i zachãcywòł mie, żebë jò téż przëjachòł. [...] Baro mie cekawi kaszëbsczi zwãkòwi system i fònologiczné procesë, jaczé sã mòcno apartniã òd pòlsczych. Nadzwëkòwò bòkadny i snòzi je przédno samòzwãkòwi system. [...] Zajimóm sã fònetikã² i fònologią³. Badérëjã jãzëczy téż akùsticzno. Nagriwòł jem i analizowòł òstatno kùrpiowską gwarã, a terò jò bë chcòł sã zajac kaszëbsczim jãzëkã, òsoblëwie fònologicznyma procesama, jaczé apartniã kaszëbiznã òd pòlaszëznë. [...]

Kaszëbsczi je drãdži. Jem zadzëwòwóny trudnoscą. Pò pierszé, pisënk je drãdži, a pò drëdzé, apartnoscë midzë fònologicznyma systemama nie sã letczé do wëuczeniò. Nòwòzniészé je wedle mie przelòmanié pòczãtkòwëch jiwrow, pòznanié spòdlowëch wskòzów. Pòzni jidze kask lzi. Pamiãtóm, że na zòczãtkù nie rozmiòł jem wnet nick

² Fònetika – dzél jãzëkòznajòrstwa zajmający sã òpisënkã zwãków gwòsnégò jãzëka.

³ Fònologiò – nòuka ò systemie zwãkòwym jãzëka.

z kaszëbszczégò, terô jem w sztãdze zrozniec wszëtchè, chòc jesz nie do kùńca dôwóm so radã z gòdanim. [...]

R.G.: Żelë chòdzy ò trudnosc tegò jazëka, to mùszã pòcwièrdzëc – to baro drãdżi jazëk. [...] Òsobliwie kaszëbszczé samòzwãczy nie sã prosté do wëpòwiòdaniò przez Pòlòchów. [...]

B.C.: Lepszë pòznanié kaszëbiznë do czësta skùńczëło mòje wãtplëwòscë co do ji jãzëkòwégò statusu. Jeżlë chtos gòdò, że je to dialekt abò gwara pòlszczégò, nijak ni mò pròwdë. Je baro wiele apartnosców, fònologicznëch procesów, jaczé pòcwièrdzują jazëkòwi status kaszëbszczégò. [...]

Latnò Szkòła to równak nie leno pòznòwanié jãzëka. Baro mie sã widzy téż pòznòwanié kùlturë, rozmajitëch lëdzy, zwëków. Te wëjazdë sã baro cekawé. [...] Robiã prawie nagrãnia, bò bãdã chcòł zbadérowac jãzëkòwi system. Nie je to prostò sprãwa, bò kaszëbszczi mò wiele òdmianów i ni mògã òpisac gò jakno całòscë. [...]

Na gwës je wòrt miec starã ò kaszëbszczi jãzëk i kùlturowã spòdkòwiznã, ùczëc tegò w szkòle i miec w ùwòżanim. Mało je w Pòlsce spòlëznów, co mają apartny jãzëk i kùlturã.

Na spòdlim: D. Majkòwsczi, *Drãdżi jãzëk*, „Pomerania”, Nr 9, 2019, s. 28–29.

Zadanié 8. (0–2)

Òszacuj, czë pòdóné zdãnia sã zgòdné z tekstã. Pòdczorchnij P (Pròwda), jeżlë zdãnié je zgòdné, F (Falsz) – żelë je niezgòdné.

1.	Chòc kaszëbizna mò wiele òdmianów, letkò dô sã òpisac ji jãzëkòwi system.	P	F
2.	Kaszëbizna mò baro cekawi i mòcno apartniący sã òd pòlszczëznë system samòzwãków.	P	F
3.	Nòwòżniészé w ùczeniu sã cëzégò jãzëka je zapòznanié sã z jegò spòdlowima wskòzama.	P	F
4.	Wiele je w Pòlsce spòlëznów, co mają apartny jãzëk i gwòsnã kùlturã.	P	F

Zadanié 9. (0–1)

Wëpòwiòdający sã w kòrbiònce gòdajã, że kaszëbszczi jazëk je drãdżi. Zapiszë pò jednym synonimie i antonimie do słowa *drãdżi*.

synonim –

antonim –

Zadanié 10. (0–1)

Wëbierzë z tekstu i zapiszë swòjima słowama dwa argùmentë, chtërne pòcwièrdzują (zgòdno ze zdãnim kòrbiãcëch), że kaszëbizna je drãdżim jãzëkã.

.....
.....
.....

Zadanie 12. (0–30)

Wëbierzë jeden temat i napiszë wëprócowanié.

Temat 1. W jaczi spòsób w tekstach kùlturë są przedstòwioné Kaszëbë? Rozważë problem, w swòji argumentacje òdwòlój sã do dorzeszonégò tekstu i jinëch tekstów kùlturë. Twòja robòta miałabë miec co nòmni 300 słówów.

Dark Majkòwsczi

Historiò twòrzi Kaszëbë i Kaszëbów

Cësk je szóstą pòwiescã napisóną przez Stanisława Jankã. [...] Je wiedzec, że kòzdi roman mò jinëch herojów, pòrësziwò jinszé témë, apartniã sã téż czasã akcji [...]. W pierszim dzëlu parłãczy je plac (a tak pò pròwdze place akcji) i òpisënczi wòżnëch historicznëch wëdarzeniów, chtërne mają wiòldzi cësk na rozwij pòstacji. [...]

We wszëtczych romanach Stanisława Janczi mólã akcji są Kaszëbë. [...] Gòspòdarczim, historicznym i kùlturalnym centrum całégò regionu je w nich Gduńsk. To w tim gardze dzeją sã wëdarzenia, jaczé są wòżné dlò wszëtczych Kaszëbów. [...] Gduńsk je pòkòzóny jakno historicznò stolëca Kaszëb, jakò mò kùlturowi cësk na cali región. [...] Gduńsk je wòżnym mólã dlò herojów romanów téż dlòte, że mieszkają tu wòżné dlò Kaszëbów àutoritetë. [...]

W pòwiescach Janczi pòjòwiają sã miészé miasta – colemało jich mòdlã je Wejrowò. W nich nòbarzi je widzec historiczné, kùlturalné i gòspòdarczé pòzmianë. [...] Je równak wiedzec, że miasta stałë sã barzi snòżé, kamiénce są òdnowioné, a kùrantë na radnicë grają *Marsz Derdowsczegò*, co pòkazywò rost kaszëbsczi swiadë przënòmni westrzód mólówëch wëszëznów, ale mést i mieszkãnców. [...]

Wiosczi w przë Stanisława Janczi są mólama zrzeszonyma przëdno z dzechnyma latama herojów i parłãczą sã z pòczëcym bezpiekù i miłima wespółinkama. [...]

Apartną kategòriã mólëznów, w jaczych dzeje sã akcjò romanów Stanisława Janczi, są pùstczi. W kaszëbsczi lëteraturze są òne przëdno placã izolacji, òddzeleniò òd swiata. [...] Wiele ò tëch mólach pisòł Aleksander Majkòwsczi. [...] Na plac akcji swòjich dokazów czãsto wëbiërała pùstczi téż Ana Łajming. [...]

Kaszëbë [...] są swiòdkama dzejowëch pòzmianów, tragednëch wëdarzeniów, chtërne mają cësk na te mole. [...] Historiò twòrzi, zmieniwò i rozwijò tak lëdzy, jak i kaszëbsczé miasta, wse i pùstczi.

Na spòdlim: S. Janke, *Cësk*, pòsłowie Darka Majkòwsczegò, Gdańsk 2020, s. 163–169.

Temat 2. Dokònòj przërównawczy interpretacji pòdónëch dokazów. Twòja robòta miałabë miec co nòmni 300 słówów.

Tómk Fópka

Na rozchòdnym

Na rozchòdnym pòdòsz mie rãkã
Swiòdkã bãdze nóm brzòzczi kòruna
Wezdrzã w òczë serca ùdrãkã
Pòdzãkùjã za drogã pòspólnã...

Na rozchòdnym...

Nie płacz, terò smiëchù nóm trzeba

Co rozgòni kòmùdnoscë blónë
I pòzwòli w klòtce zasztekac
Lop wseczëców, bò nie ba nóm dóné...

Na rozchódnym...

Namienioné nie bëło szczescé
Cëchò redosc szła w głosną jadłobã
A wspòmnienie całé sã miescy
Na òdjimkù, dze jesmë ze sobã...

Na rozchódnym...

T. Fópka, *Na rozchódnym*, „Stegna”, Nr 3, 2019, s. 16.

Jan Trepczyk
Òddzãkòwanie

Rôz w gwësny zymk jô pòzna ce
pòd króną drzewieca na stegnie.
Miłotny spiëw tej mùjkòł mie
a spraglò jem ce bëła wiedno.

Bò jô kòcha ce wiele lat,
dzys òddzãkòwanie naj je.
Jô òstnã tu, tã rëgniesz w swiat,
tu slédné rozestanie mdze.

Ach kawel mój ters drãdzi mdze,
ce namienienie mie mô wzãté.
I wid mie zgasł i smrok kòł mie,
a z jiwru krew je w żëłach scãtò.

A mòże rôz zymk przinãdze znów,
że òbaczã ce na naj stegnie.
Tã mdzesz na mie jak przódë zdrzòł,
jesz kãsk lubieniò dlò nas zbiegnie.

J. Trepczyk, *Òddzãkòwanie*, [w:] *Poezja Zrzeszyńców*, Gdańsk 2013, s. 454.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tabelę wypełnia egzaminator!

		Liczba punktów	Suma	Uzasadnienie przyznania 0 punktów
wypowiedź argumentacyjna	A.	0 - 2 - 4 - 6		
	B.	0 - 2 - 4 - 6		
interpretacja porównawcza	A.	0 - 1 - 2 - 4		
	B.	0 - 3 - 6 - 9		
	C.	0 - 2		
	D.	0 - 1 - 2 - 3 - 4		
	E.	0 - 1 - 2		
	F.	0 - 2 - 3		
	G.	0 - 2 - 4		
	H.	0 - 2 - 3		

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)

